

Gemau Bwrdd Cymraeg i'r Teulu Canllaw i Rien i a Thiwtoriaid

Cynnwys

	<i>tudalen</i>
Cyflwyniad cyffredinol	3
Canllawiau Gêm	
1. Mynd i'r Ysgol	5
2. Bwyd a Diod	6
3. Y Jyngl	7
4. Y Lindys	8
5. Dillad	9
6. Crwydro Cymru	10
7. Tywydd ac Amser	12
8. Gweithgareddau Hamdden	13
9. Pwy wyt ti	14
10. Y Dre	16

Gemau Bwrdd Cymraeg i'r Teulu Canllaw i Rieni a Thiworiaid

Mae'r gemau bwrdd hyn yn rhan o broject
Cymraeg i'r Teulu a noddir gan Lywodraeth Cymru.

Cyhoeddir gan CBAC 2013

Am ragor o wybodaeth am broject
Cymraeg i'r Teulu ac adnoddau eraill,
cysylltwch â:

Cymraeg i Oedolion
245 Rhodfa'r Gorllewin
Caerdydd CF5 2YX
neu cymraegioedolion@cbac.co.uk

Argraffwyd gan Wasg Gomer
Argraffiad cyntaf 2013
ISBN: 978-1-86085-687-7

Rhybudd! Risg Tagu oherwydd rhannau bach!
Ddim i'w ddefnyddio gan blant dan 36 mis oed.
Mae'r adnodd hwn wedi ei brofi i gydymffurfio â safonau
Ewropeaidd mewn diogelwch teganau.

Cedwir pob hawl. Ni chaniateir atgynhyrchu unrhyw ran
o'r adnodd na'i chadw mewn cyfundrefn adferadwy, na'i
throsglwyddo mewn unrhyw ddull, na thrwy unrhyw gyfrwng
electronig, mecanyddol, recordio nac fel arall, heb ganiatâd
ymlaen llaw gan berchennog yr hawlfraint.

Caniateir llungopio'r fersiwn du a gwyn ar gefn
y gemau bwrdd at ddibenion dysgu Cymraeg.

Cydnabyddiaeth

Awduron: Owen Saer a Pam Evans-Hughes
Rheolwr y Project: Emyr Davies
Golygydd: Mandi Morse
Dylunydd: Olwen Fowler
Arlunwyr: Suzanne Carpenter, Brett Breckon

Cyflwyniad cyffredinol

Mae'r pecyn gemau hwn yn rhan o gwrs Cymraeg i'r Teulu Lefel Mynediad CBAC. Lluniwyd pob gêm i gyfateb â themâu'r Cyfnod Sylfaen, a'r patrymau a'r eirfa yn y cwrs. Mae rhai gemau'n seiliedig ar y rhai sydd yn y llyfrau cwrs. Ceir amrywiaeth o fformatau i'r gemau, lefelau sgiliau sydd eu hangen, yn ogystal â'r math o iaith sydd ei angen i chwarae.

Mae'r tabl ar y dudalen nesaf yn nodi'r uned yn y llyfrau cwrs lle mae'r iaith a'r thema perthnasol yn cael eu dysgu, felly gellir chwarae'r gêm unrhyw bryd wedi dysgu'r uned honno. Pan fydd plentyn ifanc iawn yn chwarae, argymhellir ei fod yn chwarae mewn 'tîm' gyda chwaraewr hŷn. Gellir symleiddio rheolau fel y bo'r gofyn i ddechrau; wrth i'r plentyn dyfu ac wrth i'r gêm ddod yn fwy cyfarwydd, gellir cyflwyno rheolau mwy cymhleth.

Bwriedir y pecyn hwn i'r dosbarth o rieni sy'n dysgu *ac* i'w chwarae gyda'r plant gartref. Bydd y canllaw hwn yn rhoi syniad da o sut mae chwarae'r gemau, ond dylai'r tiwtor allu dangos sut maen nhw'n gweithio a pha iaith sydd ei hangen.

Pam chwarae gemau bwrdd?

Gyda thwf mewn gemau cyfrifiadurol, nifer y sianeli teledu yn cynyddu a bywyd yn gyffredinol yn prysuro ac yn cyflymu, mae gemau bwrdd wedi mynd yn llai poblogaidd fel gweithgaredd i'r teulu. Fodd bynnag, mae lluo o resymau da dros roi cynnig arnynt:

- Maen nhw'n dod â'r teulu at ei gilydd, yn fechgyn neu'n ferched o bob oed.
- Maen nhw'n rhoi syniad i rieni o bersonoliaeth y plentyn, sut mae'r plentyn yn datblygu yn ogystal â gwybodaeth am sgiliau eraill y plentyn na fydden nhw fel arall yn eu gweld.
- Maen nhw'n gyfeillgar i'r amgylchedd: does dim angen trydan, prynu batris neu'u hailgylchu ac ati.
- Yn ogystal â'u chwarae gartre, gellir cludo gemau bwrdd i fan arall, e.e. ar wyliau, a does dim angen trydan na signal!

- Po fwyaf y mae pawb yn ymgolli yn y gêm, y mwyaf o hwyl a geir: mae gemau bwrdd yn creu atgofion da i'r teulu cyfan.
- Cymharwch y gost o chwarae gêm fwrdd â mynd i'r sinema er enghraifft; does dim dadl pa un sydd orau!

Gall gemau bwrdd helpu datblygiad plentyn mewn sawl ffordd:

- rheoli symud wrth ddefnyddio cownteri a disiau.
- eistedd yn llonydd gan ganolbwyntio ar dasg am amser hir.
- cofio.
- ymwybyddiaeth o ofod.
- adnabod lliwiau a'u gwerthfawrogi.
- sgiliau rhifedd a darllen elfennol (weithiau'n uwch na'r elfennol).
- dysgu cymryd tro a sgiliau cymdeithasu, e.e. gofyn am bethau, perswadio, diolch.
- penderfynu a gweld canlyniadau penderfyniad.
- delio'n briodol â rhwystrau a siomedigaethau.
- deall bod gan bobl eraill anghenion, dymuniadau a safbwyntiau.
- sgiliau iaith: mae plant bach yn dysgu sut i ddefnyddio iaith yn ofalus ac yn hyderus drwy wyluo oedolion yn siarad; mae'r ailadrodd cyson a geir mewn gemau'n ddefnyddiol dros ben.
- maen nhw'n dod ar draws geirfa eang, ar lafar ac yn ysgrifenedig.

Mae'r rhan fwyaf o'r gemau eisoes yn y llyfrau cwrs, ond wedi eu haddasu a'u hehangu. Mae'r rhifau uned yny tabl canlynol yn cyfeirio at unedau yn y llyfrau cwrs (Blwyddyn 1 a Blwyddyn 2). Fodd bynnag, gellir addasu'r gemau i ymarfer patrymau gwahanol, ac unedau gwahanol.

Gemau Bwrdd

Teitl y Gêm	Disgrifiad	Thema	Uned
Mynd i'r Ysgol	Pethau i'w gwneud cyn mynd i'r ysgol	Yr ysgol a'r cartref	8
Bwyd a Diod	Gofyn am eitemau bwyd a diod a'u rhoi yn y bag	Bwyd a diod	10
Y Jyngl	Dod o hyd i'r anifeiliaid a'u cyfri	Anifeiliaid	16
Y Lindys	Casglu cownteri lliw gwahanol a'u rhoi yn y lle iawn ar y lindys	Lliwiau a chyfri	17
Dillad	Casglu set o ddillad wrth fynd o gwmpas y trac	Dillad	19
Crwydro Cymru	Teithio o gwmpas Cymru o dref i dref	Teithio	23
Tywydd ac Amser	Gêm ar ffurf 'Ludo' yn gofyn am yr amser a'r tywydd	Tywydd ac amser	32
Gweithgareddau Hamdden	Darganfod beth wnaeth y chwaraewyr eraill ddoe	Hamdden	43
Pwy ydw i?	Cael hyd i'r person yn ôl y disgrifiad (lliw gwallt ac ati)	Y corff a golwg person	50
Y Dre	Prynu eitemau mewn siopau gwahanol	Y dref a siopa	59

Cynhwysir 2 ddis a 24 cownter (4 yr un o'r lliwiau hyn: coch, glas, melyn, gwyrdd, du a gwyn) yn y pecyn hwn, i'w defnyddio yn y gemau gwahanol. Ni ddarperir 'siglwr', ond gallai fod yn ddefnyddiol cael hyd i gwpan neu rywbeth plastig i wneud hyn.

Mae'r disgrifiadau canlynol yn amlinellu nod pob gêm, y patrymau angenrheidiol, y rheolau, yr eirfa a rhai awgrymiadau am amrywiadau ar sut i'w chwarae. Fodd bynnag, mae llawer iawn o ffyrdd gwahanol o chwarae pob gêm, a llawer o agweddau ar iaith y gellir eu hymarfer. Yn bwysicach na dim, dylai cyfrwng y chwarae fod yn Gymraeg hefyd, nid y brawddegau a gynhyrchir wrth lanio ar sgwâr neu lun yn unig.

Yn ogystal â'r uchod, yn y canllawiau Cymraeg ceir rhai nodiadau ychwanegol mewn print Eidalaidd i helpu tiwtoriaid a fydd yn modelu'r gemau hyn gyda'u dosbarthiadau.

Bydd ymadroddion fel y rhain yn ddefnyddiol wrth chwarae pob gêm:

Pwy sy gynta?
 Pwy sy nesa?
 Fi sy nesa
 Tro pwy sy nesa?
 Fi!
 Dy dro di
 Fy nhro i
 Pasia'r dis
 Pasia'r cownter glas
 Beth am chwarae eto?
 Dw i wedi ennill!
 Dim twyllo!

Ar gefn pob gêm fwrdd, mae fersiwn du a gwyn o strwythur y gêm y gellir ei lungopio a'i addasu at ddibenion dysgu Cymraeg. Gellir addasu'r rhain mewn nifer o ffyrdd, ac awgrymir rhai o'r rhain dan 'Amrywiadau' o dan y disgrifiadau unigol. Fodd bynnag, mae rhyddid i rieni a phlant ddyfeisio eu rheolau eu hunain, cyhyd â bod y rhain yn cael eu hesbonio a'u dilyn yn Gymraeg!

Sut i chwarae

1. Mynd i'r Ysgol

Taflwch y dis a symud ar hyd y trac, gan gyflawni'ch tasgau boreol cyn mynd i'r ysgol. Y chwaraewr cyntaf i gyrraedd yr ysgol sy'n ennill. Does dim strategaeth, ac mae ennill yn dibynnu ar hap a damwain taflu'r dis, a dim byd arall. Fodd bynnag, mae'r gêm yn ardderchog i ddysgu'r patrymau iaith!

Patrymau

Dw i wedi...
Dw i ddim wedi... eto

Rheolau

- Bydd angen cownter lliw gwahanol i bob chwaraewr, a dis.
- Pan fyddwch chi'n glanio ar droed, dwedwch 'Dw i wedi **codi**' a symud y cownter i'r droed honno.
- Os oes chwaraewr arall ar y droed honno'n barod, chewch chi ddim symud ymlaen, a rhaid i chi ddweud 'Dw i ddim wedi **codi**'.
- Os na allwch chi gofio gair neu ymadrodd yn gywir, yna chewch chi ddim symud i'r droed honno a rhaid aros am dro arall.
- Y cyntaf i gyrraedd yr ysgol sy'n ennill, gan ddweud 'Dw i wedi ennill y gêm!'
- Rhaid taflu'r rhif cywir ar y diwedd i fynd i mewn i'r ysgol.
- Os bydd y gêm ar ben yn gyflym, yna'r chwaraewr sy'n gorffen gyntaf mewn tair gêm yw'r enillydd.

Newidiwch y geiriau mewn **print trwm** fel y bo'r angen.

Iaith angenrheidiol

codi
'molchi
gwisgo
cael brechwast
golchi'r llestri
gwneud y gwaith cartre
yfed y dŵr

mynd i'r tŷ bach
glanhau esgidiau
pacio'r bag
tacluso
gwisgo sgarff
rhoi cusan/sws i Mam a Dad
ennill y gêm

Mae'r fersiwn yma o'r gêm ychydig yn wahanol i'r fersiwn a geir yn Uned 8 yn y llyfr cwrs gan ei fod yn cynnwys geirfa ychwanegol. Yn y fersiwn a geir yn y llyfr cwrs, mae'n rhaid i chi lwyddo i daflu rhif arbennig cyn medru symud ymlaen. Er bod hynny'n wych ar gyfer ymarfer ailadrodd, gall fod yn rhwystredig i chwaraewyr!

Amrywiadau

Mae llawer o ffyrdd o ddefnyddio'r gêm hon. Gellir ei defnyddio i ymarfer dweud y pethau y mae'n **rhaid** eu gwneud yn y bore. Gall hyn fod yn ddefnyddiol ar ôl gwneud Unedau 54 a 55 yn llyfr cwrs Blwyddyn 2. Felly, wrth lanio ar droed, rhaid i chi ddweud:

Rhaid i fi godi
Rhaid i fi 'molchi
Rhaid i fi wisgo
Rhaid i fi gael brechwast
Rhaid i fi olchi'r llestri
ac ati

Os byddwch chi'n glanio ar droed lle mae cownter chwaraewr arall, dwedwch **does dim rhaid** gwneud y gweithgaredd hwnnw, e.e.

Does dim rhaid i fi godi
Does dim rhaid i fi 'molchi
Does dim rhaid i fi wisgo
ac ati

* Rhaid i **mi** yng Ngogledd Cymru

Ar y cefn, yn y fersiwn du a gwyn ar lungopi, gallwch ysgrifennu unrhyw beth ymhob troed, e.e. ysgrifennu amserau gwahanol ymhob troed, e.e. 7.30, 7.45, 8.10. Wrth lanio ar amser, rhaid i chi ddweud beth dych chi fel arfer yn ei wneud ar yr amser hwnnw, e.e.

Am hanner awr wedi saith, dw i'n codi.
Am chwarter i wyth, dw i'n cael brechwast.
Am ddeg munud wedi wyth, dw i'n pacio'r bag.

Gall fod yn ddefnyddiol wrth ymarfer Uned 32 yn llyfr cwrs Blwyddyn 2.

I diwtoriaid

Gellir rhoi copi o'r fersiwn du a gwyn i bob dysgwr yn y dosbarth i'w chwarae gartre. Un syniad ychwanegol yw cael y plant i dynnu llun ymhob troed, a'r rhieni i ddyfalu beth yw'r gair.

Lluniwyd y gêm i osgoi defnyddio rhagenwau personol, a fyddai'n codi'n naturiol, e.e. 'Wyt ti wedi brwsio dy ddannedd? Wyt ti wedi pacio dy fag? Ar ôl cyflwyno'r patrymau hynny yn ystod Blwyddyn 2, gellir ailchwarae'r gêm.

2. Bwyd a Diod

Taflwch y dis a symud ar hyd y trac gan ofyn am eitemau bwyd a diod i'w rhoi yn fasged siopa.

Patrymau

Ga' i...?
Cei. Dyma ti / Cewch. Dyma chi.
Na chei / chewch, sori!
Mae'n flin gyda fi / Mae'n ddrwg gen i!

Rheolau

- Bydd angen cownter i bob chwaraewr a dis.
- Wrth lanio ar lun, gofynnwch am y bwyd neu'r ddioid honno, gan ddefnyddio 'Ga' i __ ?'
- Bydd y chwaraewyr eraill yn ateb 'Cei' pan fydd ✓, 'Na chei' pan fydd ✗.
- Bob tro y cewch chi eitem, ysgrifennwch yr enw ar bapur arall, neu 'fag'.
- Wrth lanio ar ☺ (yn y corneli) gofynnwch am unrhyw eitem a rhaid i'r chwaraewyr adael i chi ei chael.
- Y chwaraewr â'r mwyaf o eitemau bwyd neu ddioid yn y bag ar ôl cyrraedd 'Diwedd' yw'r enillydd.

Iaith angenrheidiol

losin *
caws
tatws
brechdan
banana
sudd oren

grawnwin
cacen / teisen
llysiâu
moron
rholiau bara
pasta
tost / tôst a jam
mefus
dŵr
pysgod
llaeth / llefrith
bisgedi
dechrau
diwedd

* fferins neu da-da yng Ngogledd Cymru

Amrywiadau

Gellir defnyddio'r gêm i ymarfer 'Dw i'n hoffi ___'
Wrth lanio ar eitem gyda ✓, dwedwch:

Dw i'n hoffi pysgod
Dw i'n hoffi caws
Dw i'n hoffi tatws
ac ati

Wrth lanio ar eitem gyda ✗, dwedwch:

Dw i ddim yn hoffi pysgod
Dw i ddim yn hoffi caws
Dw i ddim yn hoffi tatws
ac ati

Rhaid cadw cofnod o'r eitemau 'hoffi'
ac yna gellir darllen y rhestr yn uchel, e.e.
Dw i'n hoffi llysiâu, dw i'n hoffi moron, ac ati.

Gall hwn fod yn ddefnyddiol wrth ymarfer
Uned 5 yn llyfr cwrs Blwyddyn 1.

Fel arall, ar y llungopi du a gwyn, gellir cael
y plant i dynnu lluniau bwydydd gwahanol yn
y sgwariau gwag ac yna chwarae'r gêm. Gall
fod yn hwyl dyfalu beth yw'r lluniau i fod!

I diwtoriaid

Mae'n syniad ymarfer y treigladd meddal ar
ôl 'Ga' i __ ?' cyn chwarae'r gêm.

Os bydd y dysgwyr wedi gwneud llyfr cwrs
Blwyddyn 2 (Uned 40), gellir defnyddio'r un
gêm yn union i ymarfer y gorffennol, e.e.

Ces i/Mi ges i **frechdan** (glanio ar ✓)
Ches i ddim **pasta** (glanio ar ✗)

Gellir gwasgu rhagor o iaith allan o'r gêm drwy ddweud pa fwydydd neu ddiodydd a gasglwyd bob tro, e.e. Mi ges i gaws, mi ges i fanana, mi ges i gacen... ac yn y blaen.

3. Y Jyngl

Cael hyd i'r anifeiliaid yn y jyngl a'u cyfrif o fewn terfyn amser. Mae gweithgaredd tebyg iawn yn llyfr cwrs Blwyddyn 1, Uned 16. Mae'r fersiwn hwn yn fwy cymhleth ac yn cynnwys mwy o anifeiliaid.

Patrymau

Sawl **eliffant** sy yn y jyngl?

Newidiwch y geiriau mewn **print trwm** fel y bo'r angen.

Rheolau

- Bydd angen rhywbeth i amseru 30 eiliad, fel oriawr, ffôn bach neu amserydd berwi wy.
- I bob chwaraewr yn ei dro, bydd y dyfarnwr (y tiwtor neu'r rhiant) yn dewis anifail o'r rhestr ganlynol. Yn ddelfrydol, gellir rhoi enwau'r anifeiliaid ar ddarnau o bapur, eu rhoi mewn het a'u tynnu ar hap.
- Rhaid i'r chwaraewr (y dysgwr neu'r plentyn) bwyntio at yr anifail a chyfrif yn uchel, (fel bod y chwaraewyr eraill yn gwybod nad ydych chi'n twyllo!).
- Dwedwch liw'r anifail bob tro, e.e. un parot glas, dau barot glas... (gellir hepgor y cam hwn i wneud y gêm yn haws i blant bach iawn).
- Pan fydd yr amser ar ben, dylid gwneud nodyn o nifer yr anifeiliaid y mae'r chwaraewr wedi eu cyfrif ar daflen.
- Yr enillydd yw'r un sydd wedi cael hyd i'r mwyaf o anifeiliaid ar ôl pedwar cynnig.

Iaith angenrheidiol

un
dau / dwy
tri / tair
pedwar / pedair
pump

chwech
saith
wyth
naw
deg
un ar ddeg / un deg un
deuddeg / un deg dau

Atebion

1 x eliffant glas
2 x llew melyn
4 x mwnci brown
2 x sebra du a gwyn
2 x epa du
8 x aderyn melyn
6 x broga gwyrdd
1 x draig goch
2 x teigr oren a gwyn
1 x rheinoseros glas
9 x parot glas
5 x neidr frown
2 x llewpart oren a du
4 x fflamingo pinc
3 x hipopotamws brown
3 x jiraff melyn a brown
10 x pili pala porffor
4 x llygoden ddu
7 x lindysyn oren a du
2 x malwoden frown
1 x camel melyn
3 x octopws porffor
5 x crocodeil gwyrdd

Amrywiadau

Mae'r gêm hon yn wahanol i'r gemau bwrdd neu drac arferol. Fersiwn llawer symlach yw chwarae 'ble / lle mae'r anifail', e.e.

Ble / Lle mae'r **parot**?
Dyma fe / fo!
neu
Wyt ti'n gallu / medru gweld **parot**?
Ydw, dyma fe / fo!

Rhaid i'r plentyn bwyntio bys at yr anifail wrth ymateb.

Ymateb mwy cymhleth yw dweud ble mae'r anifail mewn perthynas â phethau eraill, gan ddefnyddio arddodiaid fel **ar, dan, ar bwys/ger**, ac ati.

Er enghraifft,

Mae'r mwnci ar y goeden.
Mae'r octopws yn yr afon.

Mae'r fersiwn du a gwyn yn ddelfrydol i'w liwio a gellir gwneud hyn fel gêm, e.e.

Lliwiwch bob octopws yn felyn!
Lliwiwch bob parot yn goch!

Fel gweithgaredd ychwanegol, gellir torri'r llun â siswrn a defnyddio'r darnau gwahanol fel jig-so. Dyma rai ymadroddion defnyddiol wrth roi jig-so ynghyd:

Ble / Lle mae'r darn yma'n mynd?
Mae'r darn yn ffitio yma
Dyw / Dydy hwn ddim yn ffitio

Os yw'r plentyn ychydig yn hŷn, gellir gwneud copi o'r tabl isod. Mae ganddyn nhw bum munud i lenwi'r tabl i gyd. Dyma gyfle i wneud symiau hefyd, e.e. Adiwch y fflamingos a'r jiraffs!

Anifail	Faint?
eliffant glas	
llew melyn	
mwnci brown	
sebra du a gwyn	
epa du	
aderyn melyn	
broga gwyrdd	
draig goch	
teigr oren a gwyn	
rheinoseros glas	
parot glas	
neidr frown	
llewpart oren a du	
fflamingo pinc	
hipopotamws brown	
jiraff melyn a brown	
pili pala porffor	
llygoden ddu	
lindysyn oren a du	
malwoden frown	
camel melyn	
octopws porffor	
crocodeil gwyrdd	

I diwtoriaid

Mae lluosai enwau'n gallu bod yn anodd, e.e. eliffantod, adar, nadredd felly awgrymir osgoi'r patrwm '**Faint o** ___ sy yn y llun?' Mae '**Sawl** ___ sy yn y llun?' gymaint yn haws. Dyma gyfle hefyd i bwysleisio mai enw unigol sy'n dod ar ôl rhif yn Gymraeg, gan fod dilyn patrwm y Saesneg yn gamgymeriad cyffredin, e.e. tri sebras.

Mae modd defnyddio'r fersiwn du a gwyn fel gweithgaredd gwrando a deall. Hynny yw, mae'r tiwtor neu'r rhiant yn dweud brawddegau fel:

Mae'r llew'n goch... Mae'r fflamingos yn felyn... ac yn y blaen, a phawb yn lliwio yn ôl y gorchymyn.

4. Y Lindys

Taflwch y dis, ac os cewch chi'r lliw iawn, rhowch y cownter cyfatebol yn y lle iawn ar y lindysyn. Mae 6 lliw gwahanol ac mae'r cownteri'n matsio'r lliwiau ar y lindys.

Patrymau

Pa liw wyt ti eisiau*?
Mae tri yn goch.
Ga' i gownter coch, plis?
Cei. Dyma ti!

Newidiwch y geiriau mewn print trwm fel y bo'r angen.

* isio yng Ngogledd Cymru

Rheolau

- Mae angen dis a chownteri lliw gwahanol.
- Mae angen dau neu fwy o chwaraewyr (un neu fwy o chwaraewyr i bob lindysyn).
- Taflwch y dis, pawb yn ei dro.
- Os cewch chi 3, rhowch gownter coch ar '3', nes bod cownter ar bob rhan.
- Y cyntaf i lenwi pob lliw yn y lindys sy'n ennill.

laith angenrheidiol

coch
glas
melyn
gwyrdd
du
gwyn

Amrywiadau

Mae hwn yn amrywiad ar gêm gyfarwydd iawn, a gellir ei defnyddio i ymarfer patrymau gwahanol, e.e. gellir ei defnyddio i ymarfer meddu ar liw arbennig e.e.

<i>De Cymru</i>	<i>Gogledd Cymru</i>
Mae coch gyda fi	Mae gen i goch
Does dim melyn gyda fi	Does gen i ddim melyn
Oes glas gyda ti?	Oes gen ti las ?

Defnyddiwch y fersiwn du a gwyn i ymarfer lliwiau gwahanol ar ôl cael eich plentyn neu'ch plant i liwio'r lindys eu hunain.

Fel arall, gellir defnyddio strwythur y gêm i ymarfer themâu a phatrymau eraill. Er enghraifft, ysgrifennwch eiriau'n gysylltiedig â'r teulu ymhob rhan: mam, tad, brawd, chwaer, mam-gu, tad-cu (nain a taid yng Ngogledd Cymru). Wedi taflu'r dis, rhaid dweud brawddeg am y person yn y rhan honno, e.e.

mam

Enw fy mam i yw / ydy Eirlys.

brawd

Mae fy mrawd i'n hoffi pêl-droed.

ac ati

Os yw'r frawddeg yn gywir, (ym marn y rhiant neu'r chwaraewyr eraill), yna caiff y chwaraewr gownter i fynd i'r rhan honno. Gall fod yn ddefnyddiol wrth ymarfer Uned 33 yn llyfr cwrs Blwyddyn 2.

I diwtoriaid

Ar y fersiwn du a gwyn, mae modd rhoi unrhyw air neu lun yn y rhannau gwahanol, e.e. bwydydd, teganau, geiriau i'w cynnwys mewn brawddeg. Gellir gwneud hynny gyda

mathau o dywydd, e.e. rhoi'r geiriau canlynol yn y rhannau gwahanol:

1. braf, 2. oer, 3. poeth,
4. gwyntog, 5. diflas a 6. gwlyb

Taflu 1 = Mae hi'n braf (dweud brawddeg gadarnhaol a rhoi ✓ yn y bwlch)

Taflu 1 eto = Dyw/Dydy hi ddim yn braf (dweud brawddeg negyddol)

Y cyntaf i ddweud brawddeg gadarnhaol am bob gair gwahanol sy'n ennill y gêm, (Uned 13).

5. Dillad

Y syniad yw mynd o gwmpas y trac, gan gasglu 6 dilledyn gwahanol. Y cyntaf i gasglu'r 6 sy'n ennill ond rhaid bod yn ofalus i beidio glanio ar y sgwâr olaf, neu rhaid mynd yn ôl i'r dechrau a rhoi'r dillad i gyd yn ôl yn y cwpwrdd.

Patrymau

Mae **crys** gyda fi'n barod

Mae gen i **grys** yn barod

Does dim **crys** gyda fi eto

Does gen i ddim **crys** eto

Newidiwch y geiriau mewn **print trwm** fel y bo'r angen.

Rheolau

- Bydd angen cownter i bob chwaraewr, a dis.
- Mae pawb yn dechrau ar y 'Dechrau'.
- Pan fydd chwaraewr yn glanio ar sgwâr, rhaid dweud 'Does dim __ gyda fi eto / Does gen i ddim __ eto', neu 'Mae __ gyda fi'n barod / Mae gen i __ yn barod'.
- Dylai'r chwaraewyr gyfri'n uchel wrth symud eu cownteri.
- Yr enillydd yw'r cynta i gasglu 6 eitem wahanol o ddillad, felly rhaid i chi wneud nodyn o'r dillad a gasglwyd wrth fynd ymlaen.
- Os glaniwch chi ar wyneb sy'n gwenu, gellwch ddewis unrhyw ddilledyn; os glaniwch chi ar wyneb sy'n gwgu, rhaid dewis un dilledyn i'w ddychwelyd i'r cwpwrdd dillad.

- Os cyrhaeddwch chi'r diwedd heb y chwe dilledyn, rhaid i chi fynd â'r dillad yn ôl i'r **Dechrau** eto a rhoi'r dillad yn ôl yn y cwpwrdd.

laith angenrheidiol

esgidiau
sanau
trywsus
crys
siwmpwr
het
yn barod
eto
cwpwrdd dillad

Gall fod yn ddefnyddiol defnyddio nodyn sgorio sy'n cynnwys rhestr o'r dillad, felly pan fydd chwaraewr yn glanio ar sgwâr ac yn dweud brawddeg gywir, dim ond ticio'r eitem honno o'r rhestr sydd angen, e.e.

Dillad ✓	Dillad ✓
esgidiau	esgidiau
sanau	sanau
trywsus	trywsus
crys	crys
siwmpwr	siwmpwr
het	het

Amrywiadau

I wneud y gêm yn fwy anodd, gellir creu rheol ychwanegol – bod rhaid cael dillad o'r un lliw. Felly, pan fydd dis yn cael ei daflu, rhaid i'r chwaraewr benderfynu a ddylid symud ai peidio – os bydd wedi pasio dilledyn arbennig, ni ellir ei gasglu heblaw wrth lanio ar un o'r wynebau hapus.

Mae'r fersiwn du a gwyn yn cynnwys grid gwag, a gellir defnyddio hwn i ymarfer llawer o batrymau a'u hadolygu. Er enghraifft, gellir chwarae gêm eirfa syml. Ar y llungopi, ysgrifennwch eiriau sydd wedi codi'n ddiweddar yn y cwrs yn Saesneg – un gair ymhob sgwâr. Rhaid i bob chwaraewr gyfieithu'r gair ar y sgwâr a'i roi mewn brawddeg er mwyn aros yno. Mae glanio ar wyneb hapus yn rhoi'r hawl i chwaraewr ddewis unrhyw air ar y grid; mae glanio ar wyneb sy'n gwgu'n golygu bod y chwaraewr eraill yn cael dewis gair (anodd iawn) o'r grid!

I diwtoriaid

Gellir defnyddio'r gêm i adolygu patrymau eraill hefyd wrth gwrs, e.e.

1. Ymarfer lliwiau. Wrth lanio ar sgwâr, rhaid i'r chwaraewr ofyn cwestiwn fel:
Pa liw yw / ydy'r crys?
Pa liw yw / ydy'r esgidiau?
a phawb arall i ateb fel y bo'r angen, e.e. Mae e / o'n goch. (Uned 17)
2. Ymarfer y gorffennol. Wrth lanio ar sgwâr, rhaid i'r chwaraewr ddweud:

Prynais i siwmpwr ddu / Mi wnes i brynu siwmpwr ddu

Rhaid cofio wrth symud ymlaen pa ddillad a brynwyd, e.e.

Prynais i siwmpwr ddu, prynais i esgidiau melyn, prynais i siwmpwr goch...

Mi wnes i brynu siwmpwr ddu, mi wnes i brynu esgidiau melyn, mi wnes i brynu siwmpwr goch...

Mae hyn yn haws os bydd un person yn cadw cofnod o'r dillad a brynwyd. Os bydd chwaraewr yn methu cofio, rhaid mynd yn ôl deg sgwâr. (Uned 43)

Yn y fersiwn du a gwyn ar lungopi, gellir rhoi unrhyw beth yn y sgwariau gweigion e.e. geiriau, ymadroddion, lluniau (fel gyda Gêm 1 neu 2), gan ailddyfeisio'r rheolau yn ôl y gofyn.

6. Crwydro Cymru

Dewiswch unrhyw le yng Nghymru i ddechrau'r daith. Y person cyntaf i fynd o gwmpas Cymru, gan ddefnyddio'r treigl ar ôl 'i' yn gywir yw'r enillydd!

Patrymau

Dw i'n mynd o **Gonwy** i **Landudno**.

Dw i wedi cyrraedd!

Newidiwch y geiriau mewn **print trwm** fel y bo'r angen.

Rheolau

- Mae angen dau neu fwy o chwaraewyr.
- Mae pob chwaraewr yn dewis tre neu bentre i ddechrau'r daith, gan deithio gyda'r cloc.
- Wrth fynd o un lle i'r llall, rhaid defnyddio brawddeg a defnyddio'r treigladd cywir. I ymarfer mwy, gellir dweud brawddeg am bob tre wrth gyfri!
- Rhaid i'r chwaraewyr eraill (neu'r tiwtor neu'r rhiant) benderfynu a fydd y chwaraewr wedi dweud y frawddeg yn gywir. Os nad yw wedi gwneud, rhaid aros yn yr un dre ac aros am dro arall.

Caergybi
Amlwch
Bangor
Blaenau Ffestiniog
Betws-y-coed
Llanrwst
Conwy
Llandudno
Bae Colwyn
Y Rhyl
Dinbych
Rhuthun
Y Bala
Llangollen
Yr Wyddgrug
Cei Conna
Wrecsam
Croesoswallt
Y Trallwng
Llanfair Caereinion
Y Drenewydd
Llanidloes
Rhaeadr
Llandrindod
Llanelwedd
Llanwrtyd
Y Fenni
Trefynwy
Pont-y-pŵl
Cas-gwent
Casnewydd
Cwmbrân
Caerdydd
Y Barri
Caerffili
Tredgar
Merthyr Tudful
Pontypridd

Pen-y-bont ar Ogwr
Porth-cawl
Castell-nedd
Abertawe
Llanelli
Rhydaman
Llandeilo
Caerfyrddin
Doc Penfro
Aberdaugleddau
Hwlfordd
Tyddewi
Aber-gwaun
Castellnewydd Emlyn
Aberteifi
Llanbedr Pont Steffan
Tregaron
Pontarfynach
Aberystwyth
Machynlleth
Dolgellau
Harlech
Porthmadog
Pwllheli
Llanberis
Caernarfon
Llangefni

Amrywiadau

Mae map ag enwau lleoedd yn ddefnyddiol bob amser. Gall fod yn ymarfer ynganu da. Rhaid i bob chwaraewr gymryd tro i daflu'r dis a glanio ar dre neu bentre. Y rhiant (neu'r tiwtor) neu'r chwaraewyr eraill sydd i farnu wedyn a yw'r ynganu'n dderbyniol; os nad yw'n dderbyniol, rhaid mynd yn ôl.

Gellir defnyddio'r fersiwn du a gwyn i wneud llawer o weithgareddau. Mae hon yn gêm i barau: llungopiö hanner y map (naill ai'r Gogledd neu'r De) a rhoi copi i bawb. Rhaid i bob chwaraewr ddewis lle i fyw ynddo o'r map. Yna, rhaid i'r partner arall ofyn cwestiynau i gael hyd i ble mae'r partner cyntaf wedi ei ddewis. Mae hon yn gêm yn null 'battleships', a'r chwaraewr yn cymryd tro i ofyn cwestiwn, e.e.

- A. Wyt ti'n byw yng Nghaergybi?
B. Nac ydw.
B. Wyt ti'n byw ym Mangor?
A. Ydw!

ac ati

I diwtoriaid

Mae pob math o bosibiliadau yn deillio o'r map. Gellir gofyn i'r chwaraewyr ddweud eu bod yn mynd **drwy'r** trefi a'r pentrefi gwahanol ar y ffordd ymlaen, e.e.

Dw i'n mynd o Ferthyr Tudful, drwy Bontypridd, drwy Borth-cawl i Ben-y-bont ar Ogwr.

Yn y llungopi du a gwyn, does dim saethau, felly mae modd addasu'r map mewn ffyrdd eraill, e.e.

Fel ymarfer gwrando a deall, mae'r tiwtor (neu'r rhiant) yn dweud eu bod yn mynd i lefydd gwahanol a rhaid i'r dysgwyr (neu'r plant) wrando a thynnu llinellau cyfatebol ar y map.

Tiwtor/Rhiant: Mae Gwen yn mynd i Lanidloes, yna mae hi'n mynd i Fangor, yna mae hi'n mynd i Aberteifi; Mae Colin yn mynd i Gaerdydd, yna mae e/o'n mynd i Ddolgellau, yna mae e/o'n mynd i Lanrwst.... ac yn y blaen.

Ar ôl rhestru teithiau 5 o bobl, rhaid i bawb adrodd hanes y teithiau i gyd yn ôl, gan ddefnyddio'r llinellau a dynnwyd ganddynt ar y map. Gellir chwarae'r un gêm gan ddefnyddio'r amser gorffennol hefyd. (Uned 39)

Wrth gwrs, mae'r map yn cynnwys trefi go iawn a bydd tiwtor da yn gweld y cyfle i sbarduno sgwrs go iawn, annibynnol am y llefydd hynny.

7. Tywydd ac Amser

Atebwch gwestiynau am y tywydd a'r amser wrth geisio cael y cownteri i'r lleoliadau gorffen cywir. Ond byddwch yn ofalus! Os bydd cownter chwaraewr arall yn glanio arnoch chi... yn ôl â chi i'r dechrau!

Patrymau

Sut mae'r tywydd?

Mae hi'n **wyntog**

Faint o'r gloch yw / ydy hi?

Mae hi'n **dri o'r gloch**

Newidiwch y geiriau mewn **print trwm** fel y bo'r angen.

Rheolau

- Mae hon yn gêm i 2-4 chwaraewr.
- Bydd angen 4 cownter o'r un lliw (coch, glas, gwyrdd neu felyn) i bob chwaraewr ac un dis.
- Yr ardal ddechrau yw'r 4 cylch y tu allan i'r cylch mawr, neu 'gartre': y chwaraewr coch sy'n gosod y cownteri ar y cylchoedd 'cartre' coch, y chwaraewr glas ar y cylchoedd 'cartre' glas ac yn y blaen.
- Rhaid taflu chwech i ddechrau, ac ymuno â'r cylch mawr.
- Dylid symud gyda'r cloc o gwmpas y bwrdd, gan anelu am y cylchoedd 'gorffen' o'r lliw cywir, h.y. y 4 cylch sy'n arwain i'r canol.
- Wedi glanio ar gylch amser neu dywydd, rhaid i'r chwaraewyr eraill ofyn 'Sut mae'r tywydd?' neu 'Faint o'r gloch yw/ydy hi?' yn ôl y llun.
- Os na fydd y chwaraewr yn gallu ateb, mae'r cownter hwnnw'n mynd yn ôl i'r dechrau.
- Os bydd chwaraewr yn glanio ar gylch lle bydd rhywun yno'n barod, mae'r cownter sydd yno'n barod yn gorfod mynd yn ôl i'r ardal ddechrau.
- Os bydd chwaraewr yn taflu chwech, mae'n gallu dechrau cownter newydd ar ei siwrnai, neu symud unrhyw un o'i gownteri sydd eisoes ar y bwrdd. Gall ddewis pa un o'r cownteri ar y bwrdd i'w symud unwaith y maen nhw ar y prif gylch.
- Yr enillydd yw'r cyntaf i gael pob un o'r pedwar cownter i'r safle gorffen.

Iaith angenrheidiol

Mae (hi)'n...

bwrw glaw

o'r gloch

bwrw eira

hanner awr wedi

wyntog

bum munud wedi / i

braf

ddeg munud wedi / i

niwlog

chwarter wedi / i

stormus

ugain munud wedi / i
oer
bum munud ar hugain wedi / i
Yn ôl i'r dechrau!
Fi sy'n ennill!

Amrywiadau

Mae fformat 'Ludo' yn weddol gyfarwydd er ei fod yn gallu edrych yn gymhleth i ddechrau. Dim ond strwythur y 'Ludo' sydd yn y fersiwn du a gwyn, a gellir ei ddefnyddio i ymarfer patrymau a geiriau gwahanol. Er enghraifft, gallwch ysgrifennu prisiau gwahanol ymhob cylch glanio, a rhaid i'r chwaraewr ddweud hyn yn gywir wrth lanio ar y cylch, e.e. 40c, £2.20, £500, £7.95. Gall hyn fod yn ddefnyddiol wrth ymarfer Uned 52 yn llyfr cwrs Blwyddyn 2.

I diwtoriaid

Gellir amrywio'r amserau er mwyn cymhlethu'r iaith, e.e. gofyn i'r dysgwyr / plant ddweud:

*Roedd hi'n braf
Roedd hi'n dri o'r gloch*

neu

*Bydd / Mi fydd hi'n wyntog
Bydd / Mi fydd hi'n hanner awr wedi un
ac yn y blaen.*

8. Gweithgareddau Hamdden

Rhaid gofyn cwestiynau amrywiol i ddarganfod pa 5 gweithgaredd wnaeth y chwaraewr arall ddoe. Mae hyn yn seiliedig ar y gêm gyfarwydd 'battleships'.

Patrymau

Newidiwch y geiriau mewn **print trwm** fel y bo'r angen.

De Cymru

Beintiaist ti lun ddoe?
Do! **Peintiais i lun** ddoe.
Naddo! **Pheintiais i ddim llun** ddoe.

Gogledd Cymru

Wnest ti **beintio llun** ddoe?
Do! Mi wnes i **beintio llun** ddoe.
Naddo! Wnes i ddim **peintio llun** ddoe.

Rheolau

Mae hon yn gêm i barau neu ddau dîm yn eistedd gyferbyn â'i gilydd.

- Rhaid i bob chwaraewr (neu dîm) ddewis 5 gweithgaredd o'r lluniau a'u hysgrifennu ar ddarn o bapur, gan ofalu nad yw'r chwaraewr (neu'r tîm) arall yn ei weld.
- Mae'r chwaraewr yn cymryd tro i ofyn cwestiynau i'w gilydd (dim cwestiynau'n dechrau â Be' / Beth...?).
- Pan fydd chwaraewr wedi gofyn cwestiwn am lun arbennig, gellir defnyddio'r cownteri, ceiniogau neu ddarnau o bapur i gadw cofnod o'r gweithgareddau a ddefnyddiwyd mewn cwestiwn.
- Pan fydd yr ateb yn gadarnhaol, caiff yr holwr gwestiwn ychwanegol.
- Yr enillydd yw'r chwaraewr cyntaf i ddarganfod y pum gweithgaredd a ddewiswyd gan y gwrthwynebydd.

Iaith angenrheidiol

I ateb y cwestiynau mewn brawddegau llawn, dylid edrych ar y rheolau treiglo yn Uned 44, llyfr cwrs Blwyddyn 2.

De Cymru

Est ti i fowlio deg?
Est ti i gadw'n heini?
Ganaist ti gân?
Est ti i siopa?
Ganaist ti'r gitâr?
Est ti â'r ci am dro?
Gerddaist ti i'r parc?
Est ti allan ar y beic?
Gest ti barti?
Gwrddaist ti â ffrindiau?
Gysgaist ti ar y sofffa?
Wnest ti'r garddio?
Chwaraeaist ti ar y cyfrifiadur?
Wrandawaist ti ar gerddoriaeth?
Chwaraeaist ti dennis?

Wyliaist ti'r teledu?
Ddarllenaist ti lyfr?
Nofiaist ti?
Ddawnsiaist ti?
Beintiaist ti lun?

Gogledd Cymru

Est ti i fowlio deg?
Est ti i gadw'n heini?
Wnest ti ganu cân?
Est ti i siopa?
Wnest ti ganu'r gitâr?
Est ti â'r ci am dro?
Wnest ti gerdded i'r parc?
Est ti allan ar y beic?
Gest ti barti?
Wnest ti gyfarfod ffrindiau?
Wnest ti gysgu ar y sofffa?
Wnest ti'r garddio?
Wnest ti chwarae ar y cyfrifiadur?
Wnest ti wrando ar gerddoriaeth?
Wnest ti chwarae tennis?
Wnest ti wyllo'r teledu?
Wnest ti ddarllen llyfr?
Wnest ti nofio?
Wnest ti ddawnsio?
Wnest ti beintio llun?

Amrywiadau

Gellir defnyddio'r un egwyddor i ymarfer llawer o batrymau gwahanol. Er enghraifft, fersiwn symlach o'r un gêm fyddai dewis 5 gweithgaredd y mae'r chwaraewr yn ei hoffi, neu eisiau ei wneud, e.e.

- A. Wyt ti'n hoffi chwarae tennis?
- B. Nac ydw.
- B. Wyt ti'n hoffi canu?
- A. Ydw!

Ar gefn y gêm, mae'r fersiwn du a gwyn yn cynnwys yr un lluniau â'r fersiwn lliw. Gellir copïo'r rhain a'u torri'n gardiau unigol. Gellir rhoi'r cardiau wedyn wyneb i lawr ar fwrdd a rhaid i bob chwaraewr ddewis cardiau sy'n paru, (mae hyn yn amrywiad ar belmaniaeth neu 'pelmanism').

I diwtoriaid

Gellir torri'r lluniau allan o'r llungopi a'u defnyddio fel cardiau chwarae, e.e. chwarae 'chwap' neu 'snap' a dweud brawddeg bob tro y caiff cerdyn ei roi i lawr. Mae modd i'r plant liwio'r lluniau wrth gwrs. Gweithgaredd syml arall yw rhoi'r cardiau mewn dau bentwr:

Dw i wedi... Dw i ddim wedi...

Gall gweithgaredd syml felly fod yn sbardun i siarad rhydd gyda'r dysgwyr neu'r plant yn siarad yn naturiol am brofiadau go iawn.

9. Pwy ydw i?

Y nod yw darganfod pwy mae'r gwrthwynebydd wedi ei ddewis, drwy ofyn gwestiynau am olwg y bobl yn y lluniau.

Patrymau

De Cymru

Dyn yw e?
Ie / Nage
Oes **gwallt syth** gyda hi?
Oes / Nac oes
Rhys yw e?

Gogledd Cymru

Dyn ydy o?
Ia / Naci
Oes gynni hi **wallt syth**?
Oes / Nac oes
Rhys ydy o?

Newidiwch y geiriau mewn **print trwm** fel y bo'r angen.

Rheolau

- Mae dau chwaraewr (neu ddau dîm) yn wynebu ei gilydd. Rhaid i bob chwaraewr ddewis un enw o'r bwrdd a'i ysgrifennu ar ddarn o bapur heb i'r gwrthwynebydd ei weld.
- Rhaid i bob chwaraewr gymryd ei dro i ofyn cwestiwn, gan guddio'r bobl ar y bwrdd gyda chownteri, ceiniogau neu ddarnau o bapur wrth fynd ymlaen, (e.e. wrth ddarganfod bod y person a ddewiswyd heb het, gellir cael

gwared â phawb sy'n gwisgo het drwy eu cuddio â chownter neu wrthrych arall).

- Dim ond cwestiynau caeedig a ganiateir.
- Ni ellir gofyn am fwy nag un nodwedd mewn un cwestiwn, e.e. Oes gwallt hir coch gyda hi? / Oes gynni hi wallt hir coch?.
- Wrth gael ateb cadarnhaol, gall y chwaraewr sy'n holi gael tro arall.
- Y chwaraewr cyntaf i adnabod yr enw a ddewiswyd gan y gwrthwynebydd sy'n ennill.

laith angenrheidiol

sbectol
het
gwallt
barf
mwstash
llygaid
dyn
menyw / dynes
brown
melyn
glas
gwyrdd
coch
du
syth
cyrliog
byr
hir

Amrywiadau

Gellir chwarae'r un gêm lle bo'r chwaraewr sy'n ateb yn esgus bod yn un o'r bobl ar y grid, felly mae'r cwestiynau yn yr ail berson (ti/chi), a'r atebion yn y person cyntaf (fi), e.e.

De Cymru

Dyn wyt ti?
Rhys wyt ti?
Ie / Nage
Oes gwallt syth gyda ti?
Oes / Nac oes

Gogledd Cymru

Dyn wyt ti?
Rhys wyt ti?
Ia / Naci
Oes gen ti wallt syth?
Oes / Nac oes

Gan ddefnyddio'r llungopi du a gwyn, gall un plentyn mewn grŵp (neu'r rhiant) roi gorchmynion anuniongyrchol i eraill. Mae hwn yn ymarfer gwranddo da, e.e.

De Cymru

Mae gwallt coch gyda Rhys
Mae het frown gyda Manon
Mae barf gyda Cynwal

Gogledd Cymru

Mae gan Rhys wallt coch
Mae gan Manon het frown
Mae gan Cynwal farf

Rhaid i'r chwaraewyr eraill ufuddhau i'r disgrifiwr a lliwio'r lluniau du a gwyn, neu ychwanegu nodweddion wyneb, yn ôl y disgrifiadau a roddir.

I diwtoriaid

Does dim cymaint o amrywiadau posibl yma, ond mae'n syniad modelu'r gweithgaredd sawl gwaith yn y dosbarth ymlaen llaw. Gall y tiwtor ddefnyddio brawddegau, yn hytrach na chwestiynau, er mwyn amrywio.

Fersiwn y de

Dyn yw e
Mae gwallt du gyda fe
Mae sbectol gyda fe
Does dim het gyda fe
Mae mwstash du
gyda fe

Fersiwn y gogledd

Dyn ydy o
Mae gynno fo wallt du
Mae gynno fo sbectol
Does gynno fo ddim het
Mae gynno fo fwstash du

Ar ôl modelu'r gweithgaredd, gellir gofyn i un o'r dysgwyr (neu un o'r plant) ddisgrifio yn lle'r tiwtor neu'r rhiant.

10. Y Dre

Mynd i lefydd gwahanol yn y dre wrth fynd o gwmpas y bwrdd, gan gyflawni negeseuon ar y rhestr ar y ffordd. Dyma'r un gêm ag a geir yn Uned 59, llyfr cwrs Blwyddyn 2.

Patrymau

Dw i'n mynd i'r llyfrgell i gael llyfr

Newidiwch y geiriau mewn **print trwm** fel y bo'r angen.

Rheolau

- Mae hon yn gêm i 2-4 chwaraewr.
- Bydd angen cownter i bob chwaraewr, (coch, gwyrdd, melyn, glas) a dis.
- Bydd angen 'rhestr' dasgau i bob chwaraewr (gw. isod).
- Rhaid teithio gyda'r cloc o gwmpas y bwrdd, yn cwblhau'r tasgau yn y drefn a nodir.
- Rhaid i'r *Chwaraewr Coch* fynd i'r llefydd â ffrâm goch, y *Chwaraewr Glas* fynd i'r llefydd â ffrâm las ac yn y blaen.
- Wrth daflu dis, rhaid i'r chwaraewyr ddweud i ble maen nhw'n mynd a pham.
- All chwaraewyr ddim symud oni bai bod yr union rif yn cael ei daflu.
- Y person cyntaf i gyflawni pob tasg yw'r enillydd.

Iaith angenrheidiol

amgueddfa
archfarchnad
banc
caffi
canolfan arddio
canolfan hamdden
capel
castell
coleg
eglwys
garej
gorsaf
gwesty
llyfrgell
maes chwarae
maes parcio
maes rygbi
marchnad
meddygfa
meithrinfa

parc
pwll nofio
sinema
siop ddillad
siop fara
siop lysiau
siop flodau
siop losin / fferins
siop lyfrau
swyddfa'r post
theatr
ysbyty

benthyca llyfr
bwydo'r adar
cael gwers nofio
cael paned
chwarae ar y siglen
chwilio am anrheg i'r plant
codi arian / pres
codi prospectws
codi tabledi
codi'r plant
cwrdd â / cyfarfod Mrs Tucker-Bowles
gadael y car
gweld y deinosoriaid
gwrando ar hanes y dre
gwrando ar y côr
gwylio drama
gwylio ffilm dda
gwylio'r plant yn chwarae
nôl bwyd i'r gwningen
nôl Mam-gu / Nain
postio dau lythyr
prynu cacen ben-blwydd
prynu gwisg nofio
prynu lilis gwyn i Mam-gu / Nain
prynu llysiâu
prynu pysgod
prynu teganau
prynu tocyn trê
prynu Victory Vs i Tad-cu / Taid
rhoi petrol yn y car
siarad â / efo'r ficer
ymlacio yn y jacuzzi
gorffen

Bydd rhaid ysgrifennu 'cerdyn tasgau' i bob chwaraewr, neu gopio'r cardiau ar y dudalen nesaf.

Rhaid cyflawni pob tasg (yna ticio ar y cerdyn) drwy lanio ar y sgwâr perthnasol. Felly rhaid i'r chwaraewyr ofyn cwestiynau a'u hateb fel y bo'r angen, e.e.

De Cymru

Gogledd Cymru

Ble dych chi'n mynd nawr? Lle dach chi'n mynd rŵan? Dyn ni'n mynd i'r gwesty. Dan ni'n mynd i'r gwesty.

Y cyntaf i gwblhau'r tasgau sy'n ennill y gêm.

Chwaraewr Coch

llyfrgell
siop losin / fferins
gwesty
swyddfa'r post
caffi
coleg
capel
archfarchnad

✓

i fenthyca llyfr
prynu Victory V i Tad-cu / Taid
cwrdd â / cyfarfod Mrs Tucker-Bowles
postio dau lythyr
cael paned
codi prosbectws
gwrando ar y côr
prynu teganau

Gorffen

Chwaraewr Glas

parc
marchnad
garej
pwll nofio
meddygfa
castell
theatr
gorsaf

✓

bwydo'r adar
prynu pysgod
rhoi petrol yn y car
cael gwerau nofio
codi tabledi
gwrando ar hanes y dre
gwylïo drama
prynu tocyn trên

Gorffen

Chwaraewr Melyn

meithrinfa
maes chwarae
eglwys
siop ffrwythau
amgueddfa
sinema
canolfan arddio
siop ddillad

✓

codi'r plant
chwarae ar y siglen
siarad â'r / efo'r ficer
prynu llysiâu
gweld y deinosoriaid
gwylïo ffilm dda
nôl bwyd i'r gwningen
prynu gwisg nofio

Gorffen

Chwaraewr Gwyrdd

maes parcio
siop lyfrau
canolfan hamdden
banc
siop flodau
maes rygbi
ysbyty
siop fara

✓

gadael y car
chwilio am anrheg i'r plant
ymllacio yn y *jacuzzi*
codi arian / pres
prynu lilis gwyn i Mam-gu / Nain
gwylïo'r plant yn chwarae
nôl Mam-gu / Nain
prynu cacen ben-blwydd

Gorffen

Amrywiadau

Fel y mae, mae'r gêm hon yn fwy cymhleth na'r lleill ac yn gofyn am fwy o eirfa. Fodd bynnag, mae modd ei chwarae mewn ffordd symlach. Er enghraifft, mae pob chwaraewr yn cymryd ei dro i daflu dis a glanio ar sgwâr a dweud:

Dw i'n mynd i'r llyfrgell
Dw i'n mynd i'r maes chwarae
Dw i'n mynd i'r theatr
ac ati

Os oes mwy o iaith gan y chwaraewyr, gallan nhw greu eu rhesymau eu hunain dros fynd i'r lleoliad hwnnw, yn lle'r tasgau a restrir, e.e.

Dw i'n mynd i'r parc... i fynd â'r ci am dro
Dw i'n mynd i'r garej... i brynu coffi
Dw i'n mynd i'r pwll nofio... i chwarae polo
ac ati

Gellir torri'r fersiwn du a gwyn yn gardiau a'u defnyddio fel gêm ddyfalu mewn parau. Rhaid cael set i bob pâr a'u gosod wyneb i lawr mewn tomen. Rhaid i bob chwaraewr gymryd ei dro i godi cerdyn, ac mae gan y llall dri chyfle i ddyfalu i ble mae'r chwaraewr cyntaf yn mynd, e.e.

- A. Wyt ti'n mynd i'r llyfrgell?
- B. Nac ydw.
- A. Wyt ti'n mynd i'r orsaf?
- B. Nac ydw.
- A. Wyt ti'n mynd i'r siop flodau?

Os nad yw'r chwaraewr yn dyfalu o fewn tri chyfle, mae'r chwaraewr cyntaf yn cadw'r cerdyn. Y nod yw cael cymaint o'r cardiau â phosib. Dylai fynd yn haws dyfalu wrth i'r gêm fynd yn ei blaen, a'r dewisiadau'n llai niferus.

I diwtoriaid

Mae'r lleoliadau yn y lluniau'n hynod o ddefnyddiol, ac yn anodd eu cyfleu mewn lluniau neu ffotograffau cyffredin.

Wedi torri'r cardiau, gellir dewis 5 ar y tro a'u rhoi mewn strïbed ar y ddesg. Dyna wedyn drefn y gweithgareddau a wnaethpwyd ddoe, e.e.

Es i i'r ganolfan hamdden; ar ôl mynd i'r ganolfan hamdden, es i i'r amgueddfa; ar ôl mynd i'r amgueddfa, es i i'r gêm rygbi... ac yn y blaen.

Mae cannoedd o ffyrdd gwahanol o chwarae'r gemau hyn a'u defnyddio i ymarfer pob math o batrymau a geirfa. Y peth pwysig yw bod y dysgwyr (neu'r plant) yn mwynhau ac yn defnyddio'r Gymraeg wrth wneud hynny.

nodiauddau

Lined writing area consisting of 25 horizontal lines.

nodiodau

A series of horizontal lines for writing notes, starting from the top of the page and extending to the bottom, with a slight gap at the very end.